

Janez Menart

Janez Menart se je rodil leta 1929 v Mariboru. Med sodobnimi pesniki je najbolj temperamenten, a tudi duhovit in ironičen. Njegova prva zbirka je uglasena na motiv jeseni, Na občutje spreminjanja, minevanja in otožnosti. Značilen je v nji zlasti sonetni venec Ovenela krizantema, ki igrivo razkriva pesnikova doživetja ljubezenskega sestanka na gozdni jasi. Lastnosti njegovega pesniškega karakterja in menjajoča se oblika ter zmes ironije, satire in resnosti so ga priljubile bralcem in ga uvrščajo med najbolj popularne sodobne pesnike, Motivično in snovno dopolnjuje epsko izročilo (Aškerc), se navezuje v epigramih na moderno (Župančič) in na poznejša izrazna hotenja in razpoloženja (Kosovel), zavrača pa poezijo absurda, nihilizem, popartistično eksperimentiranje, banalnost in antipoezijo

KRI. Pesem je napisana po raznih ljudskih motivih o Kralju Matjažu. Tu stoji le kot simbolični uvod v pripovedovanje o hudih časih slovenskega ljudstva in o upanju, ki mu je pomagalo živeti skozi stoletja. Pričujoče balade namreč obnavljajo življenje in dogodke od nekako leta 1400 do približno 1600, zgodovinski kralj Matjaž, ogrski kralj Matija Korovin, pa je sredi tega obdobja še živel (1440-1490), medtem ko je legenda o njem nastala seveda šele kasneje. Obstajajo pa resni dvomi, da so te ljudske pesmi imele že od vsega začetka v mislih res Matijo Korvina. Ta kralj si namreč ni z ničemer mogel prislužiti ljubezen slovenskega ljudstva. Zato so nekateri pisci mnenja, da so slovenske ljudske pesmi imele v mislih sprva tistega kmeta Matjaža, ki je leta 1478 padel v boju s Turki Pri Kokovem, potem pa je prišlo do prepleta in slednjič do zamenjave z Matijo Korovinom.

PAŽ. Z izjemo balade Kri, in drugih, ki časovno niso vezane na točno določeno leto, se balade začnejo z bitko pri Nikopolju, leta 1396. V bitki pri Nikopolju se namreč prvič srečuje velik del raznih političnih sil, katerih razvoj in nasprotja v veliki meri pogojujejo vsebino balad. V letih od 1353, ko so Turki za stalno osvojili svojo prvo postojanko na evropski strani Helesponta. Tedanji nemški cesar Sigismund je iz vse Evrope zbral za tiste čase ogromno Križarsko vojsko (60.000 konj). V tej pisani vojski so sodelovali madžarski, nemški, češki, avstrijski in drugi vitezi.

PRIDIGA O TISOČLETNEM BOŽJEM KRALJESTVU NA ZEMLJI. Prekrščevalci so bila verska sekta, ki je nastala v Švici, k nam pa prišla v glavnem z ubežniki s Tirolskega, kjer se je pojavila leta 1521 in odigrala zelo pomembno vlogo pri izbruhu nemške

kmečke vojske. Bili so znanilci socialne pravičnosti in v tem hotenju zmožni najhujšega divjanja. Zavračali so priseganje, sodno oblast, bojevanje, nošenje orožja, posvetne in cerkvene zakone, razglašali enakost vseh ljudi na zemlji, bili proti slehernemu premoženju. Luterance so preganjali tako katoličani kot protestanti. Na slovenskih tleh so prva preganjanja proti njim začeli uprizarjati leta 1529.

Pridiga o tisočletnem božjem kraljestvu na zemlji-Srednjeveški mistik Janez Kalabreški je oznanjal prihod nove dobe krščanstva, tako imenovanega tisočletnega kraljestva božjega na zemlji, ko bo padla tudi sodba božja nad izpirjeno cerkvijo in pokvarjenim svetom.

BALADA O KMEČKEM PUNTU 1515.po porazu kmečke vojske pred Celjem leta 1515 so najemniški vojaki razširili letak z nemško pesmijo, ki pripoveduje o nastanku punta, o boju pred Celjem, o kmečkem neuspehu in o maščevanju nad puntarji. V pesem so vpletene tudi slovenske besede "Stara pravda" in "Le vkup, le vkup, le vkup uboga gmajna", ki so zelo verjetno drobci neohranjanje puntarske pesmi in, mimogrede tudi prve tiskane besede v slovenskem jeziku. Pričujoča balada je zamišljena kot pesem, ki jo deset let po upor v krčmi poje potujoči pevec, ki ščuva k novemu puntu in ki naj bi jo sestavil po ritmu nam ohranjene nemške pesmi. Njena vsebina je veren opis punta iz leta 1515.